

Fecr Yayınları: 821

ALLAH-İNSAN İLETİŞİMİ

ZEKERİYA PAK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2024

ISBN: 978-625-6602-74-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ALLAH-İNSAN İLETİŞİMİ

Zekeriya PAK

Ankara 2024

Zekeriya PAK

1963 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. Orta öğrenimini Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde tamamladı. 1986 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1987-1994 yıllarında Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığında Uzman Yardımcısı, 1994-1998 yıllarında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. Marmara Üniversitesinde başladığı Doktora eğitimini 1998 yılında tamamladı. 1998 yılından itibaren Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde Anabilim Dalı Başkanlığı, Bölüm Başkanlığı, Dekan Yardımcılığı, Dekanlık, Üniversite Senato Üyeliği, Üniversite Yönetim Kurulu üyeliği, Rektör Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Alanında yayınladığı akademik makaleler yanında yayınlanmış kitapları şunlardır: *Kur'an'da Kulluk; Tertibü'l-Ulûm (Çeviri); Vahiy Kavramının Semantik Alanı; Kur'an İlimleri ve Tefsir Tarihi (İki Bölüm: Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri, Rivayet Ağırlıklı Tefsirler); Tefsir Usûlü.*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	9
ÖN SÖZ	11

GİRİŞ

1. İletişim Olgusuna Genel Bir Bakış	15
1.1. İletişim.....	15
1.2. İletişimin Temel Unsurları.....	16
1.2.1. Kaynak ve Alıcı.....	17
1.2.2. İleti/Mesaj	19
1.2.3. Gösterge.....	19
1.2.4. Kanal	20
1.2.5. Amaçlılık	21
2. Konunun Genel Çerçevesi	22

BİRİNCİ BÖLÜM

ALLAH'IN İNSANLA SÖZSÜZ İLETİŞİMİ

1. Sözsüz Gösterge	26
1.1. Mucizeler	27
1.2. Toplumların Helaki	31
1.3. Bazı Tarihî Olaylar	33
1.4. Kozmik Âlem ve Tabiat Olayları.....	33

2. Sözsüz Göstergelerin Anlamı	36
2.1. Anamlı Göstergeler.....	38
2.2. Anamlandırılan Göstergeler.....	42
3. Sözsüz Göstergelerin Bilgi Değeri.....	45

İKİNCİ BÖLÜM

ALLAH'IN İNSANLA SÖZLÜ İLETİŞİMİ

1. Sözlü İletişiminin Mahiyeti.....	55
1.1. Sözlü İletişimin Allah-Peygamber Aşaması: İletişimin Öznel Boyutu	60
1.1.1. İletinin Kaynağı: Allah.....	61
1.1.2. İletinin Aktarım Biçimi.....	67
1.1.2.1. Doğrudan Vahiy	76
1.1.2.2. Perde Arkasından Vahiy	78
1.1.2.3. Elçi Aracılığıyla Vahiy.....	80
1.1.2.4. Kur'an'ın Hz. Peygamber'e Vahiy.....	85
1.1.3. İletiyi Alan: Peygamber	99
1.1.4. İletinin Dili	104
1.2. Sözlü İletişimin Peygamber-İnsanlar Aşaması: İletişimin Nesnel Boyutu.....	110
1.2.1. İletinin Kaynağı: Peygamber	112
1.2.2. İletiyi Alan: İnsanlar	114
1.2.3. İletinin Dili: Arapça	125
2. Sözlü İletişimin Temel Problemleri.....	132
2.1. Alıcının Öznelliği.....	133
2.2. İletinin Kaynağıyla İlgili Tereddütler	147
2.3. Kültürün Olumsuz Etkisi.....	151

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALLAH-İNSAN İLETİŞİMİNİN KİTABÎ BOYUTU

1. Kitabî İletişimin Temel Unsurları	163
1.1. Metin	165
1.2. İnsan	176
1.3. Dış Bağlam.....	187

2. Kitabî İletişimin Temel Problemleri.....	194
2.1. Metnin Diliyle Alakalı Problemler	196
2.1.1. Arapça Bilenler Açısından Problemler	197
2.1.1.1 Anlam Değişmeleri	199
2.1.1.2. Teşbîhî Dil	206
2.1.2. Arapça Bilmeyenler Açısından Problemler	212
2.1.2.1. Dile Yabancı Oluş	213
2.1.2.2. Çeviriler Aracılığıyla İletişim	223
2.2. Alıcının Öznelliği.....	232
2.3. İletinin Sıradanlaşması	246
2.4. Metne Toptan Muhatap Oluş	254
SONUÇ	263
KAYNAKÇA.....	269

KISALTMALAR

- bk. : Bakınız
çev. : Çeviren
haz. : Hazırlayan
krş. : Karşılaştırmamız
şrh. : Şerh
thk. : Tahkik
ts. : Tarihsiz.

ÖN SÖZ

İnsan, tüm yaratılmışlar arasında özel bir yere ve değere sahiptir. Göklerde ve yerde olan her şeyin insan için yaratılıp onun hizmetine sunulduğunu ifade eden ilahî beyanın yanında, bütün evrenin insan merkezli bir hareket seyri içinde oluşu da buna tanıklık etmektedir. Ancak şunu da bilmek gerekir ki, insanın bu üstün konumu, bizatihi kendisi tarafından kazanılarak elde edilmiş bir değer değil, kendisine değer veren yüce Yararıcıdan kaynaklanmaktadır.

Allah'ın insana verdiği değerın tezahürleri birçok alanda kendini belli etmekle birlikte, bunun en belirgin göstergelerinden biri de O'nun, kelâmıyla insanı kendisine muhatap kılmasıdır. Bu büyük lütuf karşısında insanın konumu ise O'nun hitabına kulak vermek, O'nun kelâmını anlamak ve gereğini yerine getirmek olmalıdır.

İşte, Allah-insan iletişimi konusunu ele alırken hareket noktamız, insana yönelik ilahî teveccühün bir tezahürü olarak ilahî hitaba muhatap oluşumuzun keyfiyetini anlama, bu muhatap oluş anındaki konumumuz ve karşılaşabileceğimiz muhtemel problemleri irdeleme düşüncesi olmuştur.

Böyle bir çalışmaya başlarken, esas amacımız, ilahî kelâmı anlama konumunda olan insanlar olarak, bu aktiviteyi nasıl ve ne kadar yapabildiğimizi ya da yapabileceğimizi sorgulamaktı. Ancak, Allah-insan iletişiminin sadece ilahî kelâm ekseninde gerçekleşen bir olgu olmadığı gerçeğinden hareketle, ilk önce,

Allah'ın “söz” söylemeksizin konuşması demek olan “*sözsüz iletişim*” konusunu ele almanın uygun olacağını düşündük. Çünkü Allah sadece “söz” ile değil, en az söz kadar anlam değeri taşıyan farklı göstergelerle de insana hitap etmektedir. Bu göstergelerin anlaşılması ve anlamlandırılması, en az ilahî kelâmın anlaşılması kadar insan için hayatî bir önem taşımaktadır. Çünkü bu göstergeler de görmesini ve okumasını bilenler için yol gösterici birer işaret olarak Allah'tan insana önemli mesajlar taşımaktadırlar. Bu açıdan, birinci bölümü “*sözsüz iletişim*” konusuna ayırdık.

Şu anı yaşayan insanlar olarak, bizi ilgilendiren bugündür. Dün geçmiştir, geri döndürülemez; yarın ise meçhuldür. Bununla birlikte, bugünü dünden ve yarından bağımsız yaşayamayız. Bugünü anlamak, dünü anlamakla, bugünün problemlerini çözebilmek, onların dünkü kökenlerini tespit etmekle mümkündür. Bu açıdan, ilahî kelâma bir metin olarak bugün ve burada muhatap olmakta olan insanlar için, Allah'ın ilk muhatap kitleye nasıl ve ne şekilde hitap ettiğini, onlarla nasıl iletişim kurduğunu bilmek önem taşımaktadır. Çünkü ilahî kelâmın beşerî düzlemde somut bir metin olarak varlık kazanması, Allah'ın ilk muhatap kitle ile kurduğu iletişimin neticesinde olmuştur. Bu nedenle, ikinci bölümde, Allah'ın onlarla kurmuş olduğu “*sözlü iletişim*”in keyfiyetini, oluş biçimini ve muhatapların “kelâm” karşısındaki konumlarını ele aldık

Vahiy sürecinin sona ermesi ve ilahî kelâmı oluşturan sözlerin bir metin halini almasıyla birlikte, Allah-insan iletişiminin keyfiyetinde önemli bir değişiklik olmuştur. Artık insanlar, “söylenmekte olan” söze kulak verenler değil, “söylenmiş olan” sözleri içinde barındıran bir metnin muhatapları konumundadırlar. Üçüncü bölümde, Allah-insan iletişiminin insan ile metin arasında gerçekleşen bir iletişim olgusuna dönüştüğü bu süreci, “*kitabî iletişim*” adı altında değerlendirmeye çalıştık.

Kur'an'ı kendisine yönelik bir ilahî hitap olarak değerlendiren ve ona bu inançla yaklaşan çoğu insanın zihnini meşgul etmiş ve edecek olan bazı problemleri noktaların da tartışıldığı bu çalışmanın, ilahî kelâmı ilğisi ve onu anlama çabası olanlara bir nebze katkısı olursa, bu sonuç yazarı bahtiyar etmeye yetecektir.

Zekeriya Pak
Kahramanmaraş 2024